

ที่ ยธ ๐๔๐๔/๖๖๙

กระทรวงยุติธรรม

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น ๘

ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่

กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

๙๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ความคืบหน้าผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน ครั้งที่ ๑

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี จำนวน ๑ แผ่น

๒. สำเนาหนังสือคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ ด่วนมาก ที่ นร ๐๔๐๔ (คนป.)/

ว.๑๓๗๒๖ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๑ แผ่น

๓. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๔/๑๘๔๔๙ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๔ แผ่น

๔. ตารางแสดงความคืบหน้าผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน ครั้งที่ ๑ จำนวน ๘ แผ่น

ด้วยกระทรวงยุติธรรมขอเสนอความคืบหน้าผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๓) รวมทั้งเป็นไปตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๓๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) ที่ได้กำหนดให้ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานด้านการขับเคลื่อนการทำงานในการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ ต่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๓๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ กำหนดให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ และมีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติมอบหมาย สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศมอบหมาย รวมถึงหัวหน้าส่วนราชการซึ่งเป็นหน่วยงานกลาง ร่วมเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ เพื่อทำหน้าที่ประสาน

/และขับเคลื่อน...

และขับเคลื่อนการทำงานในการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ๑๑ ด้าน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี รวมทั้งติดตามและรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าวเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ตามที่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ

๑.๒ คณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่ายฯ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๘/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ ได้พิจารณาข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน และที่ประชุมมีมติมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมรับข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

๑.๓ กระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ได้ดำเนินการเรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน โดยได้รายงานผลการดำเนินการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๑๘๔๔๙ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ แจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เห็นชอบมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน ไปพิจารณาดำเนินการ โดยให้กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานติดตามผลการดำเนินการและรายงานผลความคืบหน้าการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ให้คณะรัฐมนตรีทราบทุก ๖ เดือน โดยกำหนดครบระยะเวลา ๖ เดือน ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๓) เรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอคณะรัฐมนตรี และเป็นไปตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๓๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ ซึ่งกำหนดให้ คณะกรรมการดำเนินการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานด้านการขับเคลื่อนการทำงานในการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ ต่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

๓. สรุปสาระสำคัญ

กระทรวงยุติธรรม ขอรายงานความคืบหน้าผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน ครั้งที่ ๑ ดังนี้

(๑) การปฏิรูประบบทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน

(๑.๑) การปฏิรูปการเข้าสู่ระบบและค่านิยม

สภาพทนายความและกรมพระธรรมนูญ สภาพทนายความดำเนินการอยู่ในขั้นตอนการพิจารณากำหนดคุณสมบัติการเข้าสู่ระบบของทนายความอาสา รวมถึงดำเนินการศึกษาเรื่องค่านิยม

/ตามข้อเสนอแนะ...

ตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศฯ และในส่วนของกรมพระธรรมนูญนั้น คุณสมบัติที่ศาลทหารตั้งเป็นไปตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ซึ่งกำหนดให้ตั้งทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ การดำเนินการของสภาทนายความในการพิจารณากำหนดคุณสมบัติทนายความให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นนั้น ทำให้สามารถนำหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับกับทนายความที่ศาลทหารตั้งได้โดยไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม

(๑.๒) การปฏิรูปหลักสูตรการฝึกอบรม

สภาทนายความ ได้จัดหลักสูตรการอบรมเบื้องต้น จำนวน ๑ วัน เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ชั้น ๕ สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีทนายความอาสาเข้าร่วมในการอบรมจำนวน ๒๐๐ คน ทั้งนี้ สภาทนายความอยู่ระหว่างดำเนินการประเมินผลการอบรมหลักสูตร เพื่อพิจารณาเพิ่มจำนวนวันฝึกอบรมเป็น ๔ วัน โดยจะพิจารณาให้สอดคล้องกับลักษณะวิชาชีพและข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศฯ

(๑.๓) การปฏิรูปค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจพิเศษ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีผลการดำเนินการ ดังนี้

สภาทนายความ ได้ปรับเพิ่มค่าตอบแทนทนายความอาสา (ให้คำปรึกษากฎหมาย) จากวันละ ๖๐๐ บาท เป็นวันละ ๑,๐๐๐ บาท ส่วนทนายความประเภทอื่นที่เกี่ยวข้อง อยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ งบประมาณ และการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรณีสิ่งจูงใจพิเศษเพิ่มเติม เรื่อง สิทธิประโยชน์ทางภาษี สภาทนายความอยู่ระหว่างพิจารณาเพื่อหารือกับกรมสรรพากร โดยผลการศึกษาจะแล้วเสร็จภายในเดือนเมษายน ๒๕๖๑ และจะได้เสนอความคืบหน้าในการรายงานครั้งถัดไป

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ปรับปรุงระเบียบกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศฯ โดยกำหนดการเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความเป็นรายครั้งแทนรายคดี (ครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท) รวมทั้งกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนมากขึ้น

กรมพระธรรมนูญและสำนักงานศาลยุติธรรม ยังคงบังคับใช้ตามระเบียบค่าตอบแทนเดิม เนื่องจากอัตราค่าตอบแทนมีความเหมาะสมสอดคล้องตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศฯ อย่างไรก็ตาม อัตราการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพทางเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต

(๑.๔) การปฏิรูปการประเมินคุณภาพ

สภาทนายความ อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน การพิจารณาจัดทำแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมถึงการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเพิ่มเติมช่องทางรับเรื่องร้องเรียนให้แล้วเสร็จภายในเดือนเมษายน ๒๕๖๑ และจะรายงานความคืบหน้าที่เกี่ยวข้องในครั้งถัดไป

(๒) การปฏิรูปด้านการประชาสัมพันธ์

สภาทนายความ อยู่ระหว่างจัดทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในทุกเขตอำนาจของศาลจังหวัด เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆ ที่ทนายความและประชาชนมีส่วนได้เสียไปยังสาธารณะ

/ (๓) การปฏิรูป...

(๓) การปฏิรูปด้านอื่นๆ

การแก้ไขข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

สภานายความ ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษารายละเอียดและผลกระทบที่เกี่ยวข้องในการผลักดันการแก้ไขข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อพิจารณาข้อเสนอเรื่องการกำหนดสัดส่วนคณะกรรมการกำกับดูแลที่ปรึกษากฎหมาย ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๕ โดยเพิ่มจำนวนผู้แทนสภานายความจากหนึ่งคนเป็นสามคน รวมถึงการเพิกถอนชื่อที่ปรึกษากฎหมายออกจากทะเบียนตามข้อ ๓๐ ซึ่งเสนอให้ต้องแจ้งคำสั่งเพิกถอนดังกล่าวแก่สภานายความด้วย

รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๔. ข้อกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๗๙ กำหนดให้จัดหนายความประจำคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ โดยให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในข้อบังคับ

๔.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ กำหนดให้ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีหนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาหนายความให้ และในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีหนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการหนายความ ให้รัฐจัดหาหนายความให้ ทั้งนี้ ให้หนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๔.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓ กำหนดให้ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีหนายความหรือไม่ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งหนายความให้ และในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีหนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการหนายความ ก็ให้ศาลตั้งหนายความให้ ทั้งนี้ ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่หนายความที่ศาลตั้งโดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสภาวะทางเศรษฐกิจ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๔.๔ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗๓ กำหนดให้กรณีเมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้

มาตรา ๗๕ วรรคสอง กำหนดให้การพิจารณาออกคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และการควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนให้กระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย

/๔.๕ พระราชบัญญัติ...

๔.๕ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๕๕ กำหนดให้ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งทนายได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความหรือทนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เมื่อทนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้

มาตรา ๕๖ กำหนดให้ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการก็ให้ศาลตั้งทนายให้ และในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีแต่ไม่ถึงสิบปี ถ้าจำเลยแถลงต่อศาลก่อนเริ่มพิจารณาว่าจำเลยยากจนและต้องการทนาย ก็ให้ศาลตั้งทนายให้ ในการนี้ศาลอาจไต่สวนเพื่อให้ได้ความว่าจำเลยเป็นคนยากจนจริง ทั้งนี้ ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลแก่ทนายที่ศาลตั้งตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๔.๖ มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙ รับทราบข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศฯ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน และมอบหมายกระทรวงยุติธรรมดำเนินการ

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

รับทราบความคืบหน้าผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน ในรอบ ๖ เดือน (ครั้งที่ ๑) ของหน่วยงานต่างๆ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(ประจิน จั่นตอง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๗๐๘

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๙๓๕

(วันหน้าฯ)